

Eduskunnan oikeusasiamies
oikeusasiamies@eduskunta.fi

Eduskunnan oikeusasiamiehen päätös EOAK/4103/2016

PUTKAKUOLEMAT

Asian tausta ja oikeusasiamiehen päätöksen sisältö

Eduskunnan oikeusasiamies on 31.7.2019 tehnyt päätöksen EOAK/4103/2016 putkakuolemia koskevassa asiassa. Päätös on lähetetty sisäministeriölle, oikeusministeriölle, sosiaali- ja terveysministeriölle ja valtakunnansyyttäjän toimistolle sekä tiedoksi Poliisiammattikorkeakoululle.

Oikeusministeriötä koskee päätöksessä käsitellyt lainsäädännön tarkistamistarpeet esitutkintalain osalta. Päätöksessä todetaan käsityksenä, että syyttäjän rooli putkakuolemia koskevassa menettelyssä ja sen suhde syyttäjäjohtoiseen poliisirikostutkintaan on kuitenkin epäselvä. Kuolemansyyntä selvittämisestä annetun lain (459/1973) 7 §:n 3 momentin ja esitutkintalain (805/2011) 2 luvun 4 §:n 1 momentin yhteensovittaminen on jäänyt keskeneräiseksi ja syyttäjän rooli kaipaasi täsmennystä. Syyttäjän aktiivinen rooli asiassa on tärkeä.

Sääntelyä voisi harkita muutettavaksi joustavammaksi niin, että putkakuolemien esitutkinnassa syyttäjä toimisi tutkinnanjohtajana riippumatta siitä, onko epäilty poliisimies. Muutoinkin päätöksessä pidetään perusteltuna, että syyttäjä voisi toimia tutkinnanjohtajana loppuun asti asioissa, joissa on alun perin ollut epäilty poliisimies ja myös muu epäilty, vaikka poliisimiehen osalta esitutkintaa ei aloitettaisi tai se päättyisi.

Päätöksessä esitetään samalla arvioitavaksi, tulisiko valtakunnansyyttäjän ohjeen (VKS:2017/3) mukainen menettely siitä, että syyttäjälle tulee ilmoittaa, mikäli joku on kuollut tai loukkaantunut vakavasti poliisin voimankäytön seurauksena, nostaa lain tasolle.

Asian valmistelu

Oikeusministeriö on käynyt keskustelua sisäministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön asiaa valmistelevien virkamiesten kanssa oikeusasiamiehen päätöksen suosituksesta ja niiden täytäntöönpanon edistämisestä. Yhteisymmärryksessä sisäministeriön edustajien kanssa on todettu, että on perusteltua erikseen arvioida sitä, tulisiko syyttäjän toimia tutkinnanjohtajana putkakuolemia koskevilla asioilla riippumatta siitä, onko epäilty poliisimies.

Oikeusministeriö on käynyt keskustelua asiasta myös valtakunnansyyttäjän toimiston kanssa. Oikeusministeriö toteaa, että valtakunnansyyttäjä on 16.12.2019 antanut uuden ohjeen poliisimiehen tekemäksi epäillyn rikoksen esitutkinta ja poliisirikosasiassa tehdystä syyteharkintaratkaisusta ilmoittamisesta (VKS:2019:1), joka korvaa aiemmin voimassa olleen ohjeen VKS:2017:3.

Edellä mainitun ohjeen kohta 16. koskee kuoleman selvittämisestä annetussa laissa säädetyn tutkinnan aloittamista poliisin tiloissa säilytetyn henkilön kuoleman johdosta. Ohjeessa kuvataan menettely, miten asiasta ilmoitetaan syyttäjälle. Ohjeen mukaan tutkinnanjohtajana toimiva syyttäjä määrää esitutkinnan suoritettavaksi, jos asiassa on syytä epäillä poliisimiestä taikka poliisimiestä ja muuta henkilöä rikoksesta. Mikäli kyseinen muu henkilö on poliisin palveluksessa (esim. vartija), tulee syyttäjän toimia tutkinnanjohtajana myös hänen osalta. Mikäli kuolemantapaukseen ei liity lainkaan poliisimiehiä, eikä sen vuoksi ole tarpeen arvioida syyttäjän johtaman esitutkinnan toimittamisen edellytyksiä, tulee syyttäjän kuitenkin arvioida, onko syytä epäillä muiden poliisin palveluksessa olevien henkilöiden syyllistymistä rikokseen. Tarvittaessa syyttäjä määrää esitutkintalain 5 luvun 2 §:n nojalla poliisin toimittamaan esitutkinnan. Tässä tapauksessa toimii esitutkinnan määrännyt syyttäjä asian syyttäjänä, ellei toisin määrätä.

Oikeusministeriön toimenpiteet asiassa

Oikeusministeriössä käynnistetään kuluvana vuonna esitutkinta- ja pakkokeinolakien uudistamista koskevat hankkeet ja asetetaan työryhmät arvioimaan esitutkintalain ja pakkokeinolain muutostarpeita. Esitutkintalain muutostarpeita valmistelevalle työryhmälle asetettiin päätöksessä huomioidaan myös eduskunnan oikeusasiamiehen päätöksessä mainitut seikat.

Työryhmässä arvioidaan syyttäjän roolia putkakuolemia koskevassa menettelyssä ja sen suhdetta syyttäjäjohtoiseen poliisirikostutkintaan sekä esitutkintalain asiaa koskevia säännöksiä. Lisäksi työryhmässä arvioidaan tarvetta nostaa lain tasolle valtakunnansyyttäjän ohjeen mukainen menettely siitä, että syyttäjälle tulee ilmoittaa, mikäli joku on kuollut tai loukkaantunut vakavasti poliisin voimankäytön seurauksena.

Osastopäällikkö

Ari-Pekka Koivisto

Neuvotteleva virkamies

Miia Ljungqvist

